

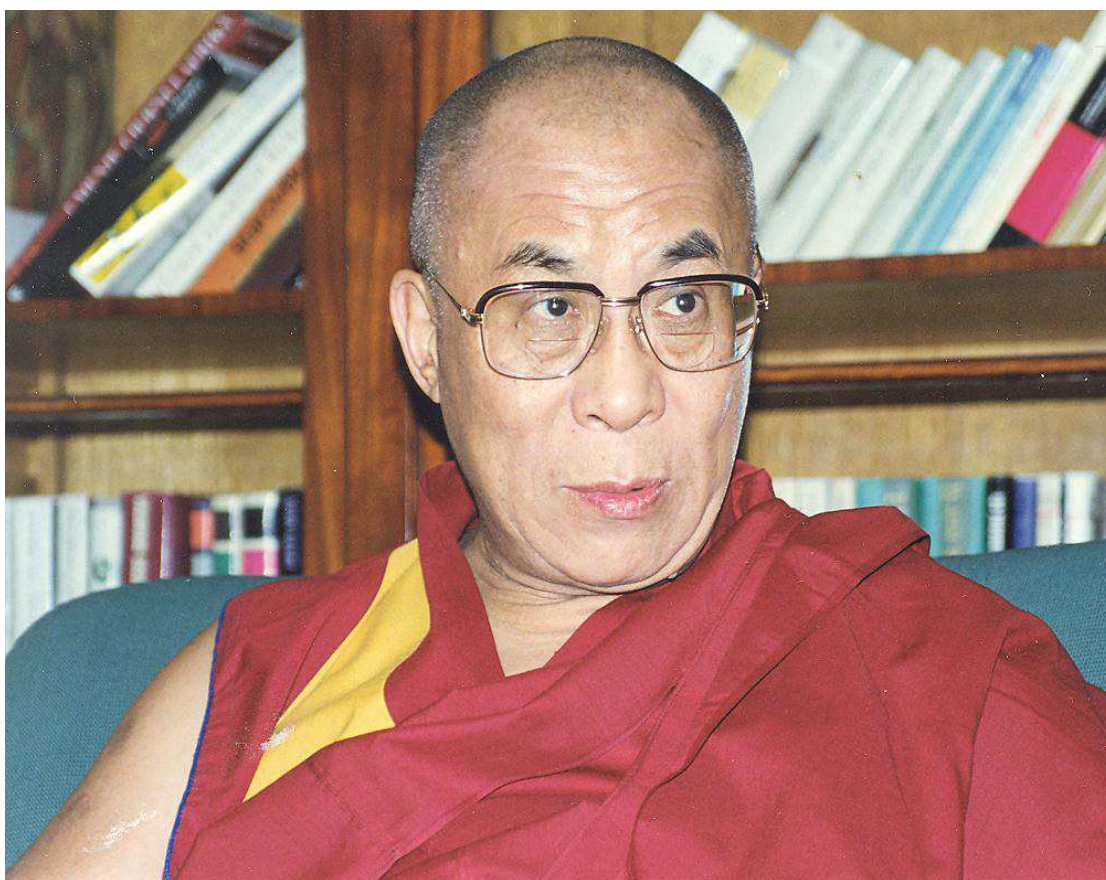
FRAGMENTA IOANNEA TIBETOLOGICA

**Jeho svatost 14. dalajlama Tändzingjamccho
o svém převtělení**

**His Holiness the Fourteenth Dalai Lama Tenzin Gyatso
on His Reincarnation**

Josef KOLMAŠ

Praha

Obr. 1 Čtrnáctý dalajlama Tändzingjamccho (narozen 6.7.1935).

Fig. 1 The Fourteenth Dalai Lama Tenzin Gyatso (born July 6, 1935).

Kolmaš J. (2013): Jeho svatost 14. dalajlama Tändzingjamccho o svém převtělení. - Fragn. Ioann. Collecta 18: 5-28.

Školy tibetského buddhismu. - Tradice reinkarnací ve školách Karma-kagjü a Gelug. - 5. dalajlama Ngawang Lozangjamccho (17. stol.) u počátků spojení náboženské a světské moci v rukou dalajlamů. - Rezignace současného 14. dalajlamy na funkci politického vůdce země (10.3.2011). - Prohlášení 14. dalajlamy k otázce jeho budoucí reinkarnace (24.9.2011): - Minulé a příští životy. - Význam tulkuů. - Rozpoznávání převtělců v Tibetu. - Funkce zlaté urny *serbum*. - 14. dalajlama slibuje zanechat o své příští inkarnaci písemnou instrukci.

Klíčová slova: Školy tibetského buddhismu. - 5. dalajlama Ngawang Lozangjamccho (17. stol.) náboženskou a světskou hlavou země. - Aktivita 14. dalajlamy v letech 1951-59 v Číně a po roce 1959 v indickém exilu. - Dalajlamova rezignace na funkci politického vůdce země (10.3.2011). - Dalajlamovo Prohlášení k otázce jeho převtělení (24.9.2011): - Minulé a příští životy. - Jak ke znovuzrození dochází. - Význam tulkuů. - Tradice rozpoznávání převtělců v Tibetu. - Způsob vyhledávání a uznání dalajlamova převtělence. - Emanace před předchůdcovým skolem (*madä tulku*). - Užití zlaté urny *serbum*. - Příští inkarnace současného dalajlamy.

Kolmaš J. (2013): His Holiness the Fourteenth Dalai Lama Tenzin Gyatso on His Reincarnation. – Fragn. Ioann. Collecta 18: 5-28.

Schools of Tibetan Buddhism. - Reincarnation tradition in the Karma-kagyü and the Gelug schools. - The Fifth Dalai Lama (17th cent.), the first religious and secular head of state. - The 14th Dalai Lama's resignation from his function as political leader. - Statement of the 14th Dalai Lama Tenzin Gyatso on the issue of his reincarnation (24.9.2011): - Past and future lives. - The meaning of Tulku. - The system of recognizing reincarnations in Tibet. - Emanation before the passing away of the predecessor (*ma-dhey tulku*). - Using the Golden Urn *serbum*. - The next incarnation of the Dalai Lama.

Keywords: Schools of Tibetan Buddhism. - The Fifth Dalai Lama (17th cent.), the religious and secular head of state. - Activities of the 14th Dalai Lama during the years 1951-59 in China and since 1959 in Indian exile. - The 14th Dalai Lama's resignation from his function as political leader. - Statement of the 14th Dalai Lama on the issue of his reincarnation (24th Sept., 2011): - Past and future lives. - The meaning of Tulku. - The system of recognizing reincarnations in Tibet. - Emanation before the passing away of the predecessor (*ma-dhey tulku*). - Using the Golden Urn *serbum*. - The next incarnation of the Dalai Lama.

OBSAH

Vznik a historické pozadí funkce dalajlamů	7
Instituce dalajlamů	15
Prohlášení Jeho svatosti 14. dalajlamy Tändzingjamccha ve věci jeho reinkarnace	15
a. Minulé a příští životy	15
b. Jak ke znovuzrození dochází	17
c. Význam tulkuů	17
d. Obecně o poznávání převtělců	18
e. Tradice rozpoznávání převtělců v Tibetu	18
f. Způsob vyhledávání, rozpoznání a uznání dalajlamova převtělence	20
g. Emanace před předchůdcovým skolem (<i>madä tulku</i>)	21
h. Užití zlaté urny <i>serbum</i>	21
i. Podvodná strategie a falešné naděje	23
j. Příští inkarnace dalajlamy	23
Literatura	26

VZNIK A HISTORICKÉ POZADÍ FUNKCE DALAJLAMŮ

Politické a mocenské vakuum v centrální části Tibetu, vzniklé v 9. století rozpadem ústřední královské moci a trvající bezmála dalších 400 let až do poloviny 13. století, umožnilo vznik četných **náboženských sekt** v zemi. Růst sektářství v té době byl však podstatně ovlivněn též úpadkem buddhismu v Indii v důsledku muslimského vpádu, který měl mezi jinými za následek přerušení pravidelných styků tibetských buddhistů s jejich indickými guruy.

V rozmezí 11. až 14. století se v Centrálním Tibetu zformovaly **čtyři hlavní sekty (školy)** tibetského buddhismu - Kadam, Sakja, Kagjü a Gelug. Jednotlivé kláštery shromažďovaly okolo sebe početné stoupence a záhy se stávaly středisky jak náboženského, tak i všeho kulturního, hospodářského a politického života dané oblasti. Bylo by však chybou celé toto období považovat za nějakou éru všeobecného úpadku Tibetu! Naopak, je třeba vidět, že právě tehdy žili a působili velcí reformátoři, básníci a mystici Atiša Dípankara (982-1054), Rinčenzangpo (958-1055), Marpa Čhökjilodö (1012-1097), Milaräpa Žäpadordže (1040-1123), Gampopa Sönamrinčhen (1079-1153), Congkhapa Lozangdagpa (1357-1419) a mnozí další.¹

V téže době se v tibetském buddhismu prosadil systém a tradice **inkarnování**, "vtělování", představených některých náboženských sekt. To je hlavní rozlišovací znak tibetského buddhismu od buddhistických tradic v jiných zemích. Tehdejší hlava sekty Karma-kagjü² Karmapakši (1206-1283) krátce před svou smrtí sepsal závěť, jíž - v zájmu pokračování

Obr. 2 Druhý karmapa Karmapakši (*karma-pakši*, 1206-1283).

Fig. 2 The Second Karmapa Karma Pakshi (1206-1283).

¹ Souhrnně k období historie Tibetu před vznikem dalajlamátu, viz Hoffmann (1961); Kolmaš (2004); Kolmaš (2011b); Wang-Suo (1984); Žagabpa (2000).

² Sekta Karma-kagjü, někdy zvaná též Žanag, "Černé čepice", je odvětví školy Kagjü.

v jím započatém díle pěstování Buddhovy nauky ve své sektě - stanovil, aby za představeného sekty karmapovců, jak byli obecně zváni, byl vybírán chlapec jako "převtělené duchovní dítě" (do angličtiny překládáno *reincarnated soul boy*) předchozího představeného sekty. On sám byl prohlášen za duchovní převtělení zesnulého zakladatele sekty, 1. karmapy (tak zváni nejvyšší představení této sekty) Düsümkhjenpy (1110-1193). Tím byla v tibetské sektě "Černých čepic" Karma-kagjü založena tato specifická nástupnická tradice, která se v ní udržela až dodnes.³

Když Congkhapa Lozangdagpa založil školu Gelug (nazývaná někdy sektou "Žlutých čepic"), zdůrazňující striktní řád, mravně bezúhonný život a hluboké filozofické vzdělání, vznikla tak organizace, která se měla v příštích staletích stát rozhodující duchovní a později i světskou mocí v zemi. Právě v této škole byl po Congkhapově smrti zaveden systém dvou nejvyšších převtělců - dalajlamy a pančhenlamy, který jen s nepatrnými změnami přetrval až do našich dnů.⁴

Obr. 3 Congkhapa (*cong-kha-pa*) Lozangdagpa (*blo-bzang-grags-pa*, 1357-1419), zakladatel školy Gelug (*dge-lugs*).

Fig. 3 Tsongkhapa Lobsang Dragpa (1357-1419), the Founder of the Gelug school.

V počátečním období svého trvání neměl Gelug reálné vyhlídky na výraznější posílení své politické a hospodářské moci v zemi a jeho vliv se omezoval téměř výlučně na sféru náboženskou. A protože této škole nepatřila přízeň ani císařského domu v Pekingu, ani domorodých královských rodů, navázal Sönamgjamccho (1543-1588), podle poslušnosti

³ 27. září 1992 se v Cchurphu, sídelním klášteře sekty Karma-kagjü nedaleko Lhasy, konala sklavnostní intronizace v poslušnosti již 17. karmapy Orgjän Thinlädordžeho (narozen 1985), který potom v roce 1999 uprchl tajně z Číny a přidal se k dalajlamovi v Indii. - Více o jeho případu viz níže.

⁴ Viz Kolmaš (2009), 64-65.

třetí nejvyšší představitel Gelugu, a první s titulem "dalajlama", přátelské styky s mongolským vládcem Altanem (1543-1583), který ho roku 1578 pozval k sobě, učení gelugpovců přijal za oficiální náboženství svého lidu a jemu osobně poprvé udělil mongolsko-tibetský titul *dalaj lama*, tj. "lama, jehož ctnosti a vědomosti jsou bezbřehé jako oceán" (mongolsky *dalaj*).⁵

Teprve však až s nástupem 5. dalajlamy Ngawang Lozangjamccha (1617-1682), jenž bývá ve své vlasti s oblibou nazýván "Velkým Pátým" (*Ngapa čenpo*), zahájila škola "Žlutých čepic" boj o získání veškeré moci jak duchovní, tak i světské v celém Tibetu. V tom ji vojensky podpořil Gušrichan (1636-1656), vůdce západomongolského kmene Chošúďů obývajících krajinu severovýchodního Tibetu Amdo. Gušrichanova vojska v roce 1642 obsadila Střední a Zadní Tibet a svrhla Gelugu nepřátelskou dynastii Cangpa (1565-1642), čímž byl zároveň likvidován duchovní primát její chráněnkyně sekty Karma-kagjü. Dalajlama se po tomto krvavém převratu stal duchovní i světskou hlavou Tibetu (v anglických pracích proto někdy používán překlad *God-King*).

Obr. 4 Pátý dalajlama Ngawang Lozangjamccho (*ngag-dbang blo-bzang-rgja-mccho*, 1617-1682).

Fig. 4 The Fifth Dalai Lama Ngawang Lobsang Gyatso (1617-1682).

⁵ Viz Žagabpa (2000), 92-95.

K jeho prvnímu setkání s novými vládci Číny Mandžuy (dynastie Čching 清, 1644-1911) došlo v letech 1652-53 za návštěvy Pekingu. Nejvyšší tibetský duchovní hodnostář se za svého téměř půlročního pobytu v hlavním městě říše několikrát sešel s císařem Šun-č' 順治 (1644-61), prvním mandžuským panovníkem na čínském trůnu, vyměnili si spolu četné dary a pozornosti a císař mu před odchodem udělil zvučný titul "Dalajlama - Dohlížitel nad buddhistickou vírou na zemi pod Velkým dobrotivým, samým od sebe existujícím Buddhou Západního ráje", napsaným mandžusky, tibetsky a čínsky a vztahujícím se k dalajlamově funkci jako nejvyšší hlavy buddhistické církve v Tibetu.⁶

Pozdější dalajlamové šestý až dvanáctý (mezi roky 1683 až 1875) nehráli v dějinách čínsko-tibetské vzájemnosti nijak významnou roli.

K historicky druhému pobytu tibetského vůdce v Pekingu došlo až v roce 1908, kdy tehdejší 13. dalajlama Thubtängjamccho (1876-1933) hledal v Číně útočiště před britskou vojenskou expedicí do Lhasy (1904).⁷

Obr. 5 Čtrnáctý dalajlama Tändzingjamccho v padesátých letech minulého století (Lhasa).

Fig. 5 The Fourteenth Dalai Lama Tenzin Gyatso in the 50s of the last century (Lhasa).

⁶ Viz Ja Chan-čang (1984), 34-35; Žagabpa (2000), 110-111.

⁷ Podrobně o politické roli 13. dalajlamy Thubtängjamccha v dějinách Tibetu a v tibeto-čínských vztazích, viz Žagabpa (2000), 169-194.

Případ současného 14. dalajlamy **Tändzingjamccha** (narozen 6. července 1935) se odvíjel již v kvalitativně odlišných historických podmínkách: v letech **1951 až 1959** byl účastníkem poměrně úspěšné spolupráce s vládou Čínské lidové republiky; urovnaly se vleklé ekonomické spory mezi 13. dalajlamou Thubtängjamcchem a 9. pančhenlamou Gelegnamgjaem (1883-1937) z let 1923 až 1937;⁸ začala stavba dvou silnic spojujících Tibet s čínským vnitrozemím (tzv. Kchang-Cang kung-lu 康藏公路, později zvaná Čchuan-Cang kung-lu 川藏公路, "S'čchuansko-tibetská", a Čching-Cang kung-lu 青藏公路, "Čchingchajsko-tibetská"); v roce **1954** byl dalajlama zvolen místopředsedou Stálého výboru Všečínského shromáždění lidových zástupců (parlamentu ČLR); v roce **1956** se stal předsedou Přípravného výboru Tibetské autonomní oblasti (ta byla oficiálně vyhlášena v roce 1965 již za dalajlamova indického exilu); v letech **1956-57** spolu s pančhenlamou navštívil Indii u příležitosti 2500. výročí Buddhova *džajantí* atd.

Obr. 6 14. dalajlama a 10. pančhenlama u voleb do Čínského parlamentu (Peking, 1954).

Fig. 6 The 14th Dalai Lama and the 10th Panchen Lama voting in the Chinese Parliament (Peking, 1954).

Od vypuknutí protičínského povstání ve Lhase **10. března 1959** a dalajlamova útěku do Indie (17. 3.) následoval jeho dosud trvající život a aktivity v indickém exilu.⁹ Počínaje 70. lety 20. století následovaly jeho četné cesty do zahraničí; v roce **1987** přednesl v americkém Kongresu ve Washingtonu "Pětibodový mírový plán" pro řešení tibetské otázky – 1) přeměna celého Tibetu v duchu *ahinsy* (nenásilí) v mírovou zónu; 2) zastavení násilného přemísťování chanského etnika do Tibetu; 3) respektování základních lidských práv a demokratických

⁸ Viz Mehra (1976), 42-57.

⁹ Podrobněji o dalším historickém vývoji Tibetu od protičínského povstání ve Lhase v roce 1959 a o následných aktivitách 14. dalajlamy v indickém exilu mezi roky 1959 až 2010, viz Kolmaš (2011b), 50-65.

svobod Tibetánů; 4) ochrana životního prostředí Tibetu a zastavení využívání Tibetu ze strany Číny k výrobě jaderných zbraní a jako skládky jaderného odpadu; 5) zahájení seriózních jednání o budoucím statusu Tibetu a o vztazích mezi Tibetány a Čínou.

15. 6. 1988 v Evropském parlamentu ve Štrasburku konkretizoval "Pětibodový mírový plán" předložený ve Washingtonu včetně konstatování připravenosti tibetské exilové vlády zahájit s pekingskou vládou přímá jednání. Zde také nastínil svou buddhistickou vizi tzv. Střední cesty (*Middle-Way Approach*) při řešení poměru k Číně a poprvé výslovně **odstoupil od požadavku nezávislosti pro Tibet** a navrhl vytvoření samosprávného Tibetu přidruženého k Číně v duchu Ústavy ČLR, kde by bylo připuštěno dočasné umístění omezeného kontingentu čínských vojsk a pekingská vláda by směla kontrolovat jeho zahraniční politiku. Roku 1989 po úmrtí 10. pančhenlamy (28.1.1989) byl neúspěšným účastníkem kontroverzní volby jeho nástupce, kterým se stal kandidát vybraný čínskou stranou;¹⁰ 11.12.1989 obdržel v Oslu Nobelovu cenu za mír.

Ve dnech 2. až 6. února 1990 navštívil na pozvání československého prezidenta Václava Havla Prahu, čímž byl poprvé prolomen nepsaný zvyk, že hlavy států nepřijímají dalajlamu v zájmu zachování dobrých ekonomických vztahů s ČLR. Havlův čin měl převratný význam hlavně pro dalajlamův plán vytváření nátlaku na čínské vedení prostřednictvím mezinárodního společenství.¹¹

Obr. 7 14. dalajlama s československým prezidentem Václavem Havlem (Zámek Láň, únor 1990).

Fig. 7 The 14th Dalai Lama with the Czechoslovak President Václav Havel (Lány Castle, February 1990).

¹⁰ Viz Kolmaš (2011a), 97-101.

¹¹ Viz Kolmaš (1990), 132-135.

V létě **1992** oficiálně uznal sedmiletého mnicha Orgjān Thinlādordže, žijícího v klášteře Cchurphu v Tibetské autonomní oblasti, za převtělence a 17. karmapu školy Karma-kagjü. Tento mladý mnich, jeden z nejvýznamnějších tibetských reinkarnovaných lamů, 31.12.1999 tajně uprchl z Číňany ovládaného Tibetu a v Dharamsale se připojil k dalajlamovi. Tibetané v něm začali spatřovat potenciálního dalajlamova nástupce a budoucího vůdce země.

Obr. 8 Sedmnáctý karmapa Orgjān Thinlādordže (*o-rgjan phrin-las-rdo-rdže*, narozen 1985).

Fig. 8 The Seventeenth Karmapa Orgyan Thinlay Dorje (born 1985).

V roce **2001** Tibetané v exilu poprvé volili premiéra své exilové vlády, jímž se stal profesor Samdhong-rinpoče; v roce **2010** předložili dalajlamovi zástupci pro Čínu nepřijatelné "Mamorandum o skutečné autonomii pro tibetský lid", která měla vedle vlastní Tibetské autonomní oblasti (*c'-č' čchü* 自治區), oficiálně existující již od roku 1965, zahrnovat i všechny ostatní oblasti v sousedních čtyřech čínských provinciích Kan-su 甘肅, Čching-chaj 青海, S'-čchuan 四川 a Jün-nan 雲南, osídlené tibetským obyvatelstvem, pro které byly v posledních několika desetiletích v ČLR zřízeny vlastní autonomní kraje (*c'-č' čou* 自治州) či autonomní okresy (*c'-č' sien* 自治縣).

Rok **2011** možno považovat za přelomový v situaci tibetského exilu. Dne **10. března 2011** učinil dalajlama v exilovém parlamentu zásadní **prohlášení o rezignaci na úřad světské hlavy země**, který dalajlamové zastávali od poloviny 17. století, a o ponechání si pouze úlohy duchovního vůdce Tibeťanů; **8. 8. 2011** byl přítomen inauguraci nového ministerského předsedy (*kälön thipa*) tibetské exilové vlády Dr. Lobsang Sangaye (Lozangsanggjä), 43 letého na Harvardu vystudovaného právníka, pocházejícího z Dardžilingu v Indii, který v Tibetu nikdy nebyl a stal se tak jako první exilový Tibeťan lídrem tibetské exilové vlády po onom dalajlamově vyhlášení z 10. března 2011. Při uvedení do úřadu Lozangsanggjä prohlásil, že "chce pracovat na naplnění vize 14. dalajlamy o vytvoření [v Tibetu] opravdové sekulární demokratické společnosti". Dr. Lozangsanggjä, který byl za mlada členem mládežnického uskupení *Tibetan Youth Congress*, které usilovalo o úplnou nezávislost Tibetu, je politickými pozorovateli hodnocen jako schopný lídr, jehož instinkty jsou dobré a který rozumí složité situaci, v níž se Tibet nachází.¹²

Obr. 9 Premiér tibetské exilové vlády kälön-thipa (*bka'-blon khri-pa*) Dr. Lozangsanggjä (*blo-bzang-sangs-rgjas*). Dharamsala, 2012.

Fig. 9 The Prime Minister (Kalon Tripa) of Central Tibetan Administration (in exile), Dr. Lobsang Sangay (Dharamsala, 2012).

¹² Indický politolog Mohan Guruswamy v listu *The Daily Telegraph*, citovaný v článku V. Strakové, "Lídrem Tibetu, kde nikdy nebyl", *Lidové noviny*, 9. srpna 2011, s. 5. - Krátké *curriculum vitae* Lozangsanggjäa, viz Kamila Hladíková, Kdo je kdo - Lozang Sengge, in: *Tibetské listy* (nezávislý pololetník pro věci tibetské), Praha, číslo 41 (Jaro 2012), s. 27.

Na nové politické vedení tibetské emigrace čeká nyní řešení zděděné složité otázky tzv. "Velkého (etnického) Tibetu" (*Greater Tibet*), vznesené dalajlamou v roce 2009, který tehdy požadoval, aby stávající Tibetská autonomní oblast z roku 1965 zahrnovala též Tibeťany osídlené již existující tibetské autonomní kraje a okresy v přilehlých čtyřech čínských provinciích Kan-su, Čching-chaj, S'-čchuan a Jün-nan (viz výše). To ovšem bylo a zůstává pro Čínu absolutně nepřijatelným požadavkem.

INSTITUCE DALAJLAMŮ

"Dalajlamát" čili sloučení výkonu **světské** (politické) a **duchovní** moci v jedné ruce dalajlamy trval v Tibetu 369 let, od roku 1642, kdy se jí ujal 5. dalajlama Ngawang Lozangjamccho, do roku 2011, kdy se její politické části vzdal 14. dalajlama Tändzingjamccho. Je to tedy instituce historicky vzniklá, a tak jak kdysi vznikla, může jednou i zaniknout. Podle slov současného 14. dalajlamy: *"Zachování instituce dalajlamy nepovažuji pro sebe za důležité. Právo mají Tibeťané: budou-li ji chtít zachovat, Okay, zůstane; nebude-li mít pro ně význam, Okay, přestane existovat"*.¹³

V jiné souvislosti se dalajlama o své příští existenci dokonce vyjádřil slovy: *"Další moje převtělení může být i žena. Teoreticky to možné je. Podle buddhistického učení mají muži i ženy též základní práva."*

V této nové historické situaci 14. dalajlama uznal za potřebné vytyčit jasná pravidla pro vyhledání a uznání svého nástupce jako hlavy duchovní, aby se předešlo možným pochybnostem či podvodům. K tomu cíli vydal **24. září 2011** zásadní **Prohlášení k otázce mé budoucí reinkarnace**.¹⁴

PROHLÁŠENÍ JEHO SVATOSTI 14. DALAJLAMY TÄNDZINGJAMCCHA VE VĚCI JEHO REINKARNACE

a. Minulé a příští životy

Prohlášení začíná výkladem buddhistického dogmatu o minulých a budoucích životech, spočívajícím na zákonu **karmy**, podle kterého platí, že každá příčina má svůj následek, a obráceně, že každý následek musí mít svou příčinu.

Tibetské buddhistické dogma o znovuzrození - *jangsi* (doslova "opětné zrození, znovuzrození, reinkarnace, znovuxistování"), nebo také *kjewa čhima* (doslova "pozdější zrození"), - se zakládá na dávných hinduistických představách o tom, že život jedince se neomezuje toliko na jedno zrození a jedno existování: založen na skutcích předchozích existencí podle zákona karmy tihne neustále k novému materializování, k novému uskutečnění, ke znovuzrození, k opětnému existování.

Podle víry tibetských buddhistů se zrození podle zákona karmy realizuje v některém ze šesti stavů existence (*rig dug*, nebo též *do dug*; sans. *šadgati*): 1) stav bohů *lha* (sans. *déva*); 2) stav nebohů *lhamajin* (*asura*); 3) stav lidí *mi* (*manušja*); 4) stav zvířat *dündo* (*tirjak*); 5) stav hladových duchů *jidag* (*préta*); 6) stav tvorů v peklech *ňalwa* (*naraka*). Žádný z těchto stavů není "věčný, neměnný", neboť buddhismus nezná kategorii věčnosti.¹⁵

¹³ V rozhovoru s čínským novinářem Yo Wangduem, 1. listopadu 2011 (<http://www.yowangdu.com/tibetan-buddhism/dalai-lama-interview.html>).

¹⁴ Statement of His Holiness the Fourteenth Dalai Lama, Tenzin Gyatso, on the Issue of His Reincarnation. (Translated from the Tibetan). *TIBETAN BULLETIN. The Official Journal of the Central Tibetan Administration* (Dharamsala), Volume 15, Issue 3, October-December 2011, pp. 26-30.

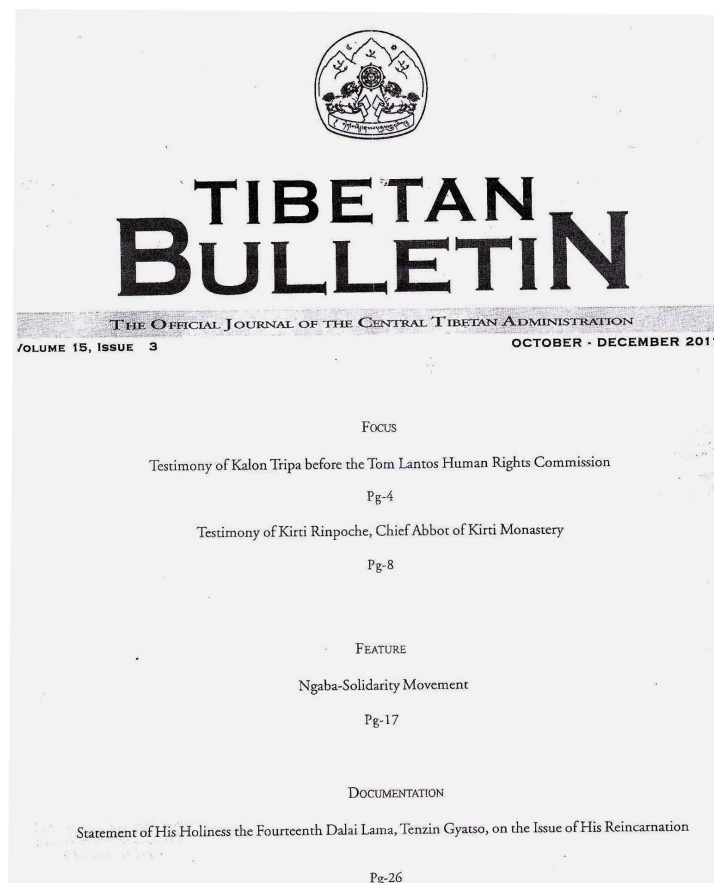
¹⁵ Viz Kolmaš (2009), 122 a 190.

Přítomný život je ukončen smrtí, za níž pak následuje tzv. posmrtný mezistav **bardo** (doslova "mezi dvěma", sans. *antarābhava*), to je stav mezi skončenou podobou jedinceva přítomného žití a utvářející se podobou jeho následného žití, o které rozhoduje zase zákon karmy. Po ukončení pobytu jedince v bardu, který má trvat minimálně 7 x 7, to je 49 dní, následuje jedincovo zrození do nové podoby.¹⁶

Znovuzrození může mít v podstatě dvě podoby: 1) prosté, "automatické" zrození do jiné bytosti; 2) ve specifických případech záměrné a vědomé, "chtěné" zrození v "záračně převtěleném těle". Převtěleným, "reinkarnovaným" tělem, "reinkarnací" (z latinského *re + in + caro*, "opět či znovu + do/v + tělo), se rozumí zvláštní fyziologicko-mystický proces, jehož výsledkem je zrození bytosti, do níž se podle víry Tibeťanů z vlastní předchůdcovy vůle či přání vtěluje táž nebo nějaká jiná dřívější bytost.

Převtělení se podle téže víry může uskutečnit na různých místech, vícekrát a dokonce v různých dobách. Převtělené bytosti, "převtělenci", se říká "záračně transformované tělo", **tulku** (sans. *nirmānakāja*; v čínské buddhistické terminologii *chuo-fo* 活佛, "živý buddha").

Dalajlama ovšem důrazně připomíná: *"Abychom mohli přijmout [existenci] převtělování (reinkarnací) či realitu tulkuů, MUSÍME PŘIJMOUT EXISTENCI MINULÝCH A BUDOUCÍCH ŽIVOTŮ... Pokud jste buddhista, je třeba přistoupit [na axiom o] minulých a budoucích převtělováních."*

Obr. 10/ Fig. 10 TIBETAN BULLETIN. The Official Journal of the Central Tibetan Administration (Dharamsala), Volume 15, Issue 3, October-December 2011.

¹⁶ Podrobněji k fenoménu barda, viz *Tibetská kniha mrtvých*.

b. Jak ke znovuzrození dochází

Podle dalajlamy jsou dva způsoby, jimiž se může člověk po smrti "znovunarodit": 1) znovuzrození mocí karmy, anebo vlivem "destruktivní emoce" pociťování (*cchorwa*, sans. *védana*);¹⁷ 2) znovuzrození silou či mocí bódhisattvovské soucitnosti (*ňingdže*, sans. *karuna*) a modliteb (*mönlam*, dosl. "cesta přání", sans. *pranidhána*).

Pokud jde o první způsob, dalajlama praví: "*Vlivem nevědomosti se v člověku vytváří negativní a pozitivní karma a její otisky zůstávají v jeho vědomí a ožívují se skrze žádostivost a chamtivost, které pak ženou jedince do nového života. Tak bezděčně dochází ke znovuzrození ve vyšších či nižších sférách. Toto je způsob, jak obyčejné bytosti donekonečna krouží koloběhem životů.*"

O druhém způsobu znovuzrozdování praví: "*Bytosti 'duchovně probuzené' (bódhisattvové)...se neznovuzrozdují silou své karmy či vlivem 'destruktivních emocí', nýbrž silou své soucitnosti s jinými bytostmi, [nacházejícími se a strádajícími v koloběhu existencí], kterým chtějí být ku pomoci. Takové osobnosti si samy dokáží vybrat místo a dobu svého znovuzrození, jakož i svoje rodiče.*"

c. Význam tulkuů

Původní obsah slova tulku (*sprul-sku*) se v užším slova smyslu vztahoval pouze a především na "vyzařující tělo" Buddhovo, avšak později bylo slovo používáno i pro buddhistická božstva nižšího řádu, jakými jsou bódhisattvové, arhati (světci), případně i pro některé vyjímečné lidské bytosti, které se rozhodly pro své budoucí převtělení z vlastní vůle, a to z touhy pokračovat v novém zrození v jimi dosud nedokončeném díle pomáhání ostatním živoucím bytostem v jejich usilování o dosažení konečného vymanění se z koloběhu životů.¹⁸

Dalajlama říká: "*Je naprosto nezbytné, aby se buddhové [to jest bytosti, které nazřely podstatu strastného existování v koloběhu životů a našly cestu k vysvobození z jeho útrap a dospěly již do stavu "vyjití ze strasti" (ňangänlä däpa), jak se v tibetštině obrazně nazývá stav nirvány ("vyvanutí") - JK] projevovali ve fyzických podobách, přístupných živým bytostem, aby jim tak mohli pomáhat.*" Tím naráží na mahájánskou představu o "třech buddhovských tělech" (*kusum*, sans. *trikája*), ve kterých se buddhovství projevuje: 1) v abstraktní rovině jakožto "tělo Dharmy" *Čhöku* (sans. *Dharmakája*), představující absolutní a věčnou buddhovskou podstatu; 2) v etické rovině jakožto "tělo hojnosti" *longku* (sans. *sambhógakája*), představující buddhu v úloze poskytovatele Učení, umožňujícího ostatním bytostem podílet se na hojnosti buddhovských darů a na potěšení z nich plynoucího; 3) v konkrétní rovině jakožto "proměněné tělo" *tulku* (sans. *nirmánakája*), zjevující buddhu v konkrétní lidské podobě. Podle buddhistické věrouky je historický Buddha Šákjamuni (asi 563-483 před n. l.) pozemským ztělesněním oné abstraktní buddhovské podstaty.¹⁹

"*Proměněné tělo (Emanation Body),*" praví dalajlama dále, "*má trojí projevení: 1/ jako svrchované vyzařující tělo historického Buddhy Šákjamuniho; 2/ jako tělo sloužící umělcům, sochařům, malířům aj. k výtvarnému ztvárnění; 3/ jako inkarnované proměněné tělo (Incarnate Emanation Body), v kteréžto podobě se ukazuje v různých formách, tu jako lidská*

¹⁷ *Védana*, "cítění, citové vztahy, pociťování", druhý člen pěti "bytoštních složek" (*phungpo*, sans. *skandha*) a sedmý z dvanácti článků "sřetezení příčinně podmíněného vznikání" (*nidána*). Viz Miltner (1997), 143 a 221; Schumann (2008), 72.

¹⁸ Viz Kolmaš (2009), 60, 104, 120-121 a 199-200; Kolmaš (2011a), 88.

¹⁹ Viz Kolmaš (2009), 120-121.

bytost, božstvo, tu jako léčivé byliny, stromy, řeky, tu jako mosty atd., sloužící živým bytostem."

K tomuto třetímu typu "proměněného těla" patří v Tibetu převtělenci velkých duchovních mistrů, známí jako tulkuové.

d. Obecně o poznávání převtělců

O tom dalajlama praví: *"K případům poznání kdo je kdo tím, že nějaká osoba byla identifikována s někým z předchozích životů, docházelo už za života Buddhy Šákjamuniho. Ve Vinajapitace²⁰ buddhistického kánonu, v džátačích vyprávěcích příběhy o Buddhových životech v různých převtěleních, v Sútře o mudrci a hlupákov²¹ atd. je uváděno bezpočet příběhů o tom, která se účinky karmy jedinců z předchozích životů projevovaly v jejich přítomných životech.*

Rovněž v životopisech indických mistrů žijících po Buddhovi jsou případy, že mnozí z nich si dokázali vybavit místa jejich dřívějších zrození. Ale ačkoli je takových případů mnoho, tradice rozpoznávání a evidování takových převtělení se v Indii neujala."

e. Tradice rozpoznávání převtělců v Tibetu

Jak řečeno výše, tradice převtělců se ujala pouze v tibetském buddhismu, kde přežívá dodnes. Své tulkuy mají všechny školy tibetského buddhismu - předreformní "Stará škola" Ňingma (8. stol.), reformované školy Kagjü (11. stol.), Sakja (12. stol.), Džonang (14. stol.), Gelug (15. stol.) a další.

"Víra v minulé a budoucí životy," praví dalajlama, "existovala v zemi již před příchodem buddhismu v domorodé tradici tibetského bönismu.²² Ve skutečnosti všichni Tibeťané tuto víru vyznávali...Mnohá domorodá díla, jako např. Mani kambum,²³ Kathang denga²⁴ a další...obsahují příběhy o reinkarnacích Avalókitéšvary, bódhisattvy soucitu a útrpného milosrdenství.

Současná tradice formálního uznávání převtělců duchovních mistrů vznikla až počátkem 13. století, kdy byl Karmapakši uznán za převtělence zakladatele sekty Karma-kagjü Džumkhjenpy. Během 900 let se dodnes vystříдалo po sobě sedmnáct převtělců karmapů v čele této sekty" (viz výše).

"Podobně existuje poslušnost deseti převtělců abatyše Dordžephagmo z kláštera Samding při jezeře Jamdogccho, což dokazuje, že mezi tulkuy jsou i ženy."

²⁰ Vinajapitaka, doslova "Koš kázně" (tib. *Dulwa*), součást buddhistického kánonu Tripitaka; obsahuje zásady mnišské řehole, kázeňská pravidla, předpisy a záповědi a vyprávění o skutečných událostech. Viz Miltner (1997), 227; Kolmaš (2009), 86.

²¹ "Sútra o mudrci a hlupákov" (*Dzanglün do*) je sbírka didaktických příběhů s výraznou narativní strukturou na motivy indických pohádek. Přeloženo z čínské verze *Sien-jü t'ing* 賢愚經 Gö-locáwou Čödubem někdy v průběhu 8.-9. stol. Text je součástí buddhistického kánonu Tripitaka. Viz Kolmaš (2010), 62-63.

²² Bön, bönismus - původní předbuddhistické nebuddhistické náboženství Tibetu s prvky vnitroasijského animismu a šamanství, jehož původ třeba hledat pravděpodobně v severozápadní Indii či až v Persii. Kolmaš (2009), 59.

²³ Mani kambum, doslova "Sto tisíc slov mani", je dílo pocházející z poloviny 11. století, vyzvedávající blahodárné účinky buddhistické mantry *Óm, mani padmé, hüm!*, "Óm, Klenote v lotosu, hüm!". Ta se vztahuje k zemskému patronu Tibetu bódhisattvovi Avalókitéšvarovi. Kolmaš (2010), 93.

²⁴ Kathang denga, doslova "Pět oddílů vyprávění", totiž o bozích a besech, o králích, o královnách, o překladatelích a panditech a o ministrech, je dílo připisované autoru Orgjānlingpovi ze 14. století. Kolmaš (2010), 78.

V Gelugu došlo k uznání prvního převtělence při skonu přímého Congkhapova žáka, opata klášteřa Tašilhünpo, Gendünduba (1391-1475), za jehož převtělení byl prohlášen chlapec Sanggjächönpheľ, narozený roku 1475 a později uznáný za 2. dalajlamu Gendünjamccha (1475-1542).

Obr. 11 První karmapa Düsumkhjenpa (*dus-gsum-mkhjen-pa*, 1110-1193), zakladatel školy Karmakagjü (*karma bka'-brgjud*).

Fig. 11 The First Karmapa Dusum Khyenpa (1110-1193), the Founder of the Karmakagyü school.

f. Způsob vyhledávání, rozpoznání a uznání dalajlamova převtělence

I. fáze - Vyhledání děcka, které je posléze rozeznáno za reinkarnovanou podobu dalajlamy (a to platí i pro pančhenlamu). Za nejprůkaznější způsob je považováno, když umírající dalajlama sám buďto zanechá nějaký "předpovědní list", anebo - pokud ještě není v kómatu - pronese svá poslední slova, v nichž naznačí některé bližší podrobnosti svého nadcházejícího převtělení.

II. fáze - V případě, že tyto věci chybí, přistoupí se k proceduře vyhledávání děcka jako převtělence budoucího dalajlamy. O **místu** narození převtělence bývá konzultován žijící pančhenlama a zemský regent zastupující uvolněné místo po zesnulém dalajlamovi; jsou dotazováni význační mniši tří hlavních klášterů Sera, Dápung a Gandän; o předpověď je žádána státní věštitelka v Náčhungu; jsou shledávána zvláštní znamení a nezvyklé úkazy na nebi a na zemském povrchu, jako zemětřesení, hřmění a blýskání, průtrž mračen, duhy apod. v okamžiku narození dítěte; vykládány sny svatých lamů, ze kterých se usuzuje na místo narození a rodiče dalajlamova převtěleného nástupce. O lokalizaci místa, na kterém se má převtělené dítě nalézat, může někdy vypovídat i poloha ležícího nebožtíka, sklon a směr odvrácení jeho hlavy apod.

III. fáze - U **osob** dvou- až tříletých chlapečků-kandidátů na dalajlamovo převtělení se zkoumá, zda si něco ze svého předchozího života pamatují a vybavují; zda dokáží identifikovat a správně určit předměty patřící zesnulému dalajlamovi (např. růženec, rituální vadžru, modlitební knížky, zvoneček k přivolávání služebnictva, psací a ostatní osobní dalajlamovy potřeby apod.), které jsou před ním vyloženy na hromádce spolu s jejich napodobeninami či duplikáty; zda správně poznávají a rozlišují osoby, které byly zesnulému dalajlamovi nablízku apod.

IV. fáze - Když všechny tyto "testy inteligence" u chlapce úspěšně prokázaly, že je v něm přítomen duch zesnulého dalajlamy, přistoupí vyhledávací skupina, kterou tvoří přední lamové z okolí bývalého dalajlamy, jmenovaní k tomu cíli zemským regentem, ke své práci: oznámí zjištěné skutečnosti chlapečkovým rodičům, požádají je o zvláštní péči o něj, o nepřipouštění cizích osob k němu atd. Zprávu o výsledku svého šetření podají nakonec regentovi do Lhasy.

V. fáze - V případě, že byl vytipován a vybrán pouze **jeden kandidát** na dalajlamu, vyhledávací skupina svou práci ukončí a informuje o tom regenta. Ten pak po poradě s astrology vybere příhodný den pro příjezd mladého převtělence a jeho rodiny do Lhasy a naplánuje slavnostní obřad jeho uvedení do funkce.

VI. fáze - V případě, že je předloženo po všech předchozích zkouškách **více kandidátů** a výsledek je nerozhodný, použije se metoda věštění, zvaná **zentak** (?*zan-rtags*, doslova "těstová koule"; rítus autoru neznámý - JK). Dalajlama praví doslova: "*Stane-li se, že se sejde více než jeden případný kandidát na uznání za tulkua a bude obtížné učinit rozhodnutí, je tu k dispozici praxe přijetí konečného rozhodnutí pomocí věšterné metody zentak před tváří svatých soch.*"

VII. fáze - Jako poslední, závěrečná fáze tohoto zdlouhavého procesu vyhledávání, rozpoznání a uznání dalajlamova převtělence následují formality ceremoniálního rázu: pančhenlama provede postřížiny chlapce, čímž ho uvede do mnišského stavu, a dá mu jeho mnišské jméno. Poté ho ve vybraný blahověstný den regent, ministři, vysocí lamové a úředníci doprovodí do centrálního lhaského chrámu Džókhang k náboženským obřadům a na závěr je v paláci Potale uveden na dalajlamovský stolec.

g. Emanace před předchůdcovým skolem (*madä tulku*)

"Převtělením (reinkarnací) může být někdo," praví dalajlama, "kdo se narodí jako předtím skonavší lidská bytost. Obecně vzato, obyčejné živoucí bytosti nemohou projevovat emanaci (vyzařování) před svou smrtí (*madä tulku*, "nezesnulí tulkuové"), ale vyšší bódhisattvové, kteří se mohou projevovat (manifest) ve stovkách nebo v tisících tělech zároveň, mohou emanaci před smrtí projevovat.

V tibetském systému uznávání tulkuů existují: a/ emanace, které patří k téže duchovní linii (mind-stream) jako předchůdce; b/ emanace, které jsou s jinými spojeny skrze sílu karmy a modliteb; c/ emanace, které nastávají v důsledku požehnání a určení (appointment).

Hlavním cílem vyskytnutí se (appearance) reinkarnace je pokračování v předchůdcově nedokončeném díle služby Dharmě a bytostem. V případě nějakého lamy, který je obyčejnou bytostí, může místo toho, aby měl reinkarnaci patřící k téže duchovní linii, být někdo jiný se spojením (connection) na tohoto lamu uznán skrze čistou karmu a modlitby za jeho či její emanaci.

Anebo jinak je možné, aby tento lama určil (svého) nástupce, kterým bude buďto jeho žák, nebo nějaký jiný mladík, který bude uznán za jeho emanaci. Jelikož tyto možnosti volby jsou potenciální v případě obyčejné bytosti, je předsmrtná emanace uskutečnitelná i u (osoby), která není stejné duchovní linie. V některých případech může mít jeden vysoký lama několik reinkarnací zároveň, jako jsou inkarnace těla, řeči, ducha a tak dále..."

h. Užití zlaté urny *serbum*

Obr. 12 Zlatá urna *serbum* (*gser-bum*) z roku 1793, poskytnutá císařem Čchien-lungem k losování.

Fig. 12 The Golden Urn from the year 1793, bestowed by Emperor Ch'ien-lung to hold the lots.

"S tím, jak přibývalo uznávání více převtělců vysokých lamů, některých z nich politicky motivovaných," praví dalajlama, "zvyšovaly se počty těch, k jejichž uznání docházelo nepatřičnými, ba pochybnými způsoby. V důsledku toho byla způsobována Dharmě velká škoda."

V době tibetsko-nepálského konfliktu z let 1791-1793²⁵ byla tibetská vláda nucena obrátit se na Mandžuy o vojenskou pomoc. A toho mandžuská vláda pohotově využila k tomu, aby zintenzivnila svou kontrolu nad Tibetem. Po vypuzení Gurkhů vydala k tomu účelu tzv. "Devětadvacetibodové nařízení o zefektivnění správy Tibetu". Článkem 1 tohoto nařízení se zaváděl nový systém určování reinkarnací vysokých lamů, jako dalajlamů, pančhenlamů a mongolských chutuchtů (mongolský název převtělců-tulkuů) pomocí losu. K tomu účelu čínský císař Čchien-lung 乾隆 (1736-1795) daroval v roce 1793 do Tibetu zlatou urnu (*serbum*), která měla sloužit k tažení losu. Jména soutěžících uchazečů měla být napsána na prouzcích papíru a jeden z nich posléze vytažen z urny, čímž byl převtělenec určen.²⁶

K této praxi se dodneška přikročilo pouze v případě několika dalajlamů v 19. století. V případě 10. dalajlamy Cchulthimgjamccha (1816-1837) byla autentická reinkarnace již nalezena a k losování se fakticky nepřistoupilo, nicméně aby se učinilo Mandžuum žádost, bylo jim oznámeno, že losování proběhlo. V případě 12. dalajlamy Thinlängjamccha (1856-1875) došlo k uznání ještě předtím, než mohlo losování proběhnout. A tak losovací metoda se de facto aplikovala pouze jedenkrát, a to v případě 11. dalajlamy Khädubgjamccha (1838-1856).

"Losovací systém nám uložili Mandžuové," praví dalajlama, "ale Tibetané mu nevěřili, protože tato procedura postrádala jakoukoli duchovní kvalitu."

V roce 1880 během uznávací procedury 13. dalajlamy Thubtängjamccha (1876-1933) za převtělení jeho předchůdce 12. dalajlamy ještě platily zavedené zvyklosti mezi Tibetem a Mandžuy. On však byl uznán za neomylnou reinkarnaci 8. pančhenlamou, předpověďmi orákulů z Náchungu a Samjä i podle vizí pozorovaných na posvátném jezeře Lhamölaccho, a proto procedura se zlatou urnou nebyla použita.

Obr. 13 Třináctý dalajlama Thubtängjamccho (*thub-bstan-rgja-mccho*, 1876-1933) v indickém exilu (1912).

Fig. 13 The Thirteenth Dalai Lama Thupten Gyatso (1876-1933) in Indian exile (1912).

²⁵ O válce mezi Tibetány a nepálskými Gurkhy, viz Žagabpa (2000), 140-160.

²⁶ Viz Žagabpa (2000), 153.

To jasně potvrzují i slova samotného 13. dalajlamy, pronesená krátce před jeho smrtí v roce 1933: *"Jak všichni víte, nebyl jsem vybrán obvyklou metodou losování ze zlaté urny, ale moje volba byla předpovězena a byla výsledkem božské věštby. V souladu s těmito proroctvími a věštbami jsem byl uznán za reinkarnaci dalajlamy a dosazen na trůn."*

Pádem dynastie Čching a vytvořením Čínské republiky v roce 1912 zapadla i praxe losování dalajlamů a pančhenlamů pomocí zlaté urny.²⁷ Současný 14. dalajlama Tändzingjamecho byl uveden na trůn v Potale 22. února 1940 během ceremonie, jíž se sice zúčastnil Wu Čung-sin 吳忠信, představitel Komise pro mongolské a tibetské záležitosti při kuomintangské vládě v Nankingu, avšak čínská vláda tehdy pouze vyhlásila, aby byl dalajlama prohlášen za převtělence svého zesnulého předchůdce.²⁸

Dalajlama však uvádí: *"Když jsem byl v roce 1939 uznán za 14. dalajlamu, ta losovací praxe už zanikla, takže již vůbec nebylo třeba potvrzení mého reinkarnování pomocí zlaté urny. Je všeobecně známo, že tibetský regent a tibetské lidové shromáždění se tehdy řídili pouze předpověďmi vysokých lamů, věštírny a úkazy na hladině jezera Lhamölaccho."*

V předtuše, že by Číňané mohli zasáhnout do volby příštího dalajlamy - tak jako se to stalo v roce 1995 u volby 11. pančhenlamy a potom, co v roce 2007 vstoupila v Číně v platnost "Opatření o způsobu výběru tibetských buddhistických převtělců", podle něhož si čínské úřady napříště vyhrazují rozhodující slovo při výběru převtělců (včetně samotného dalajlamy) - přijal současný 14. dalajlama Tändzingjamecho v závěru svého "Prohlášení" toto opatření:

i. Podvodná strategie a falešné naděje

"Autoritářští vládcové Čínské lidové republiky, kteří jako komunisté zavrhuji náboženství, se dosud pletou do náboženských věcí...Dne 1. září 2007 vstoupilo v Číně v platnost 'Opatření o způsobu výběru tibetských buddhistických převtělců', podle něhož si čínské úřady napříště vyhrazují rozhodující slovo při výběru převtělců (a to včetně samotného dalajlamy). Říkají, že čekají na mou smrt a že 15. dalajlamu uznají podle vlastní volby." Proto se dalajlama rozhodl učinit následující zásadní prohlášení o svém budoucím převtělení.

j. Příští inkarnace dalajlamy

"Jak řečeno výše," praví dalajlama, "reinkarnace je fenomén, ke kterému musí dojít buďto skrze záměrnou [či chtěnou nebo dobrovolnou, angl. voluntary] volbu dotyčné [zesnulé - JK] osoby, anebo na základě síly jeho nebo její karmy, zásluh a modliteb. Takže osobnost, která se přerouzuje, má jediná legitimní oprávnění [rozhodnout], kde a jak se on či ona znovunarodí a jak má být ta reinkarnace uznána. To je skutečnost, kterou nikdo jiný nemůže dotyčné osobě vnutit, anebo s ním či s ní manipulovat. Je zejména nepatřičné, aby čínští komunisté, kteří jednoznačně zavrhuji samu představu o minulých a budoucích životech, neřkuli koncept reinkarnovaných tulkuů, zasahovali neoprávněně do systému dalajlamů a

²⁷ Ze dvou zlatých uren, zhotovených za Mandžůů, je ta původní, sloužící k losování o dalajlamech a pančhenlamech, uložena v Potale ve Lhase, zatímco ta druhá, používaná k losování o reinkarnacích vysokých tibetských a mongolských "živých buddhů" (chutuchtů), je dnes uschována v pekingské lamaserii Jung-che-kung 雍和宮.

²⁸ Podrobně o vyhledávání, nalezení a uznání Tändzingjamecha za dalajlamu, viz v jeho vlastní autobiografii, Dalajlama (1992), 14-23. Dále Dekji Cchering (2010), 75-89; Dalajlama (2010), 48-50; Kolmaš (2011a), 94-95.

pančhenlamů. Toto drzé zasahování protiřečí jejich vlastní politické ideologii a odhaluje jejich pokrytecký charakter. Měla-li by tato situace pokračovat i do budoucna, bude nemožné, aby Tibeťané a ti, kdo se hlásí k tibetské buddhistické tradici, ji uznali a akceptovali.

Až mně bude kolem devadesáti let [v roce 2011, kdy dalajlama toto Prohlášení učinil, mu bylo 76 roků - JK], poradím se s vysokými lamy tibetských buddhistických tradic, s tibetskou veřejností a s ostatními zainteresovanými lidmi, kteří se řídí tibetským buddhismem, a znovu zvážím, zda se má v instituci dalajlamů pokračovat, nebo nemá. Na tom základě pak přijmeme rozhodnutí. Rozhodneme-li se, že reinkarnování dalajlamy má pokračovat a že je potřeba, aby byl 15. dalajlama uznán, pak odpovědnost za to, že se tak stane, bude v první řadě spočívat na příslušných činitelích tibetské vlády.²⁹

*Budou se muset poradit s různými představiteli tibetských buddhistických tradic, jakož i se spolehlivými, přísahou vázanými čhökjony,³⁰ kteří jsou neoddělitelně spjati s tradicí dalajlamů. Budou povinni požádat o radu a pokyny od těchto do věci zasvěcených bytostí a provést vyhledávací a rozpoznávací procedury v souladu s minulými tradicemi. **JÁ O TOM ZANECHÁM JASNÉ PSANÉ INSTRUKCE.***

Pamatujte, že kromě reinkarnování, provedeného těmito legálními metodami, nesmí být žádné uznání či přijetí dáno kandidátu, kýmkoli s politickými cíli vybranému, včetně těch [uchazečů, prosazovaných] Čínskou lidovou republikou."

²⁹ Pro termín "tibetská vláda" je použito historického názvu Gandän-phodang (*dga'-ldan pho-brang*, angl. Gaden Phodrang Trust), jak se od roku 1642 označovala místní vláda tibetských dalajlamů.

³⁰ Čhökjongové (*čhos-skjong*), doslova "ochráncové Dharmy" (sans. Dharmapála), jsou ochranná božstva, strážcové Buddhova učení. V Tibetu k nejuctívanějším patří zemský patron bódhisattva Čänräzig (Avalókitěšvara). Duchům vstupujícím do jasnovidců se také někdy říká čhökjong.

Obr. 14 Jeho svatost 14. dalajlama Tändzingjamccho s Josefem Kolmašem (Dharamsala, 2. května 1978).

Fig. 14 His Holiness The Fourteenth Dalai Lama Tenzin Gyatso with Josef Kolmaš (Dharamsala, May 2, 1978).

LITERATURA (citovaná, použitá, doporučená)

- BELL, C. A.** (1946): *Portrait of the Dalai Lama*. London.
- BRAUEN, M.** (2005): *Les Dalai-Lamas. Les 14 reincarnations du bodhisattva Avalokitesvara*. Lausanne.
- CHAYET, A.** (2002): Women and Reincarnation in Tibet: The case of the Gung ru mkha' 'gro ma. *Facets of Tibetan Religious Tradition and Contacts with neighbouring cultural areas*, edited by Alfredo Cadonna and Ester Bianchi. Firenze, Leo S. Olschki Editore, pp. 65-82.
- DALAI LAMA** (1990): *Freedom in Exile. The Autobiography of the Dalai Lama*. A Cornelia & Michael Bessie Book, Hodder and Stoughton Ltd., Great Britain.
- THE XIV DALAI LAMA** (1986): *The Collected Statements, Articles and Interviews*. Information Office Central Tibetan Secretariat, Dharamsala.
- DALAJLAMA** (2010): *Moje duchovní pouť životem*. Z francouzštiny přel. Danuše Navrátilová. Argo, Praha.
- 14. DALAJLAMA** (1992, 2011): *Svoboda v exilu. Autobiografie 14. dalajlamy*. Z angličtiny přel. Josef Kolmaš. Práh, Praha.
- XIV. DALAJLAMA** (1992): *O Tibetu a tibetském buddhismu*. Z angličtiny přel. Josef Kolmaš aj. Panorama a Buddhistická společnost, Praha.
- DAWA TSERING** (2010): Contemporary Tibetan's Views of Tulku (*sprul-sku*). *China Tibetology* (Peking), No. 1, March 2010, pp. 1-12.
- DEKJI CCHERING** (2010): *Můj syn dalajlama. Příběh matky*. Z angličtiny přel. M. Pošta. Lungta, Praha.
- DOJE CEDAIN** (1985): The Dalai Lamas in History. *China Reconstructs* (Peking), August 1995, pp. 37-39 a 45.
- DUNG-DKAR BLO-BZANG 'PHRIN-LAS** (1991): *The Merging of Religious and Secular Rule in Tibet*. Foreign Languages Press, Beijing.
- HARRER, H.** (1970): *Sedm let v Tibetu. Můj život na dvoře dalajlamy*. Z němčiny přel. Arnošt Černík. Olympia, Praha.
- HOFFMANN, H.** (1961): *The Religions of Tibet*. Transl. from the German by Edward Fitzgerald. George Allen & Unwin Ltd., London.
- JA, Chan-čang** (1984): *Ta-laj-la-ma čuan* 牙含章: 达赖喇嘛傳 [Biografie dalajlamů]. Žen-min čhu-pan-še, Pej-ťing 人民出版社, 北京.

- KOLMAŠ, J.** (1990): Dalajlama v Československu. *Nový Orient* 45 (1990), čís. 5, s. 132-135, 12 obr.
- KOLMAŠ, J.** (2004): *Tibet: Dějiny a duchovní kultura*. Argo, Praha.
- KOLMAŠ, J.** (2009): *Malá encyklopedie tibetského náboženství a mytologie*. Libri, Praha.
- KOLMAŠ, J.** (2010): *Slovník tibetské literatury*. Libri, Praha.
- KOLMAŠ, J.** (2011a): Dalajlamové a pančhenlamové, jedinečný jev převtělování. *Fragmenta Ioannea Collecta (Svatý Jan pod Skalou)* 14, 2011, str. 83-116.
- KOLMAŠ, J.** (2011b): *Tibet*. Libri, Praha (Stručná historie států, svazek č. 75).
- MEHRA, Parshotam** (1976): *Tibetan Polity, 1904-37. The Conflict Between the 13th Dalai Lama and the 9th Panchen. A Case-Study*. Otto Harrassowitz Verlag, Wiesbaden (Asiatische Forschungen, Band 49).
- MILTNER, V.** (1997): *Malá encyklopedie buddhismu*. Práce, Praha.
- SHAKABPA, Tsepon W. D.** (1984): *Tibet. A Political History*. Potala Publications, New York.
- SCHULEMANN, G.** (1958): *Geschichte der Dalai-lamas*. Otto Harrassowitz, Leipzig.
- SCHUMANN, H. W.** (2008): *Svět buddhistických obrazů. Ikonografická příručka buddhismu mahájány a tantrajány*. Z němčiny přel. Jan Filipický. Academia, Praha.
- SLOBODNÍK, M.** (2011): A Difficult Rebirth: Tibetan Reincarnations in the Spotlight of Chinese Religious Policy. *Studia Orientalia Slovaca* 10, No. 1, pp. 57-82.
- SLOBODNÍK, M.** (2012): Tibet v roku železného zajaca. *Nový Orient* 67 (2012), No. 1, pp. 7-12.
- SLOBODNÍK, M.** (v tisku): Kto bude 15. dalajlama? Tulkuovia v čínskej náboženskej politike. *Acta Universitatis Carolinae Philologica. Orientalia Pragensia* 2012.
- Statement of His Holiness the Fourteenth Dalai Lama, Tenzin Gyatso, on the Issue of His Reincarnation. (Translated from the Tibetan). *TIBETAN BULLETIN. The Official Journal of the Central Tibetan Administration (Dharamsala)*, October-December 2011, pp. 26-30.
- TADA TOKAN** (1965): *The Thirteenth Dalai Lama*. Tokyo.
- TÄNDZIN GJAMCCHO, 14. dalajlama, - Jean-Claude Carrière** (1996): *Síla buddhismu*. Z francouzštiny přel. Věra Dvořáková. Mladá fronta, Praha.
- Tibetská kniha mrtvých. Bardo thödol (Vysvobození v bardu skrze naslouchání)* (2008). Z tibetštiny přel. Josef Kolmaš. 8. vyd., Argo, Praha.

WANG, Furen - SUO, Wenqing 王輔仁 — 索文清 (1984): *Highlights of Tibetan History*. New World Press, Beijing 北京.

WYLIE, T. V. (1978): Reincarnation: a political innovation in Tibetan Buddhism. In: L. Ligeti (ed.), *Proceedings of the Csoma de Kőrös Memorial Symposium*. Budapest, pp. 579-586.

YA, Hanzhang (1991): *The Biographies of the Dalai Lams*. Beijing.

ŽAGABPA, W. D. (2000, 2008): *Dějiny Tibetu*. Z angličtiny přel. Josef Kolmaš. Nakladatelství Lidové noviny, Praha.